

HVAD MÅ JEG SIGE – OG SKAL JEG SIGE FRA?

Vejledning til whistleblowerordningen

**Aalborg
Kommune**

Forord

Whistleblowerordningen i Aalborg Kommune er vedtaget af byrådet. Ordningen giver kommunens ansatte mulighed for at videregive information om ulovligheder eller alvorlige uregelmæssigheder i Aalborg Kommune uden at frygte for ansættelsesretlige reaktioner.

Whistleblowerordningen er etableret i Juridisk Kontor i Borgmesterens Forvaltning, som – i denne funktion - er uafhængig af kommunens forvaltninger.

Formålet med denne vejledning er at informere ansatte i Aalborg Kommune om deres mulighed for at udtale sig, videregive oplysninger og om deres ret/pligt til at følge ordrer og sige fra over for ulovlige forhold.

Vejledningen kan tjene som en guide i konkrete situationer og vil forhåbentlig tilskynde til åbenhed i Aalborg Kommune. Medarbejderne ved whistleblowerordningen giver desuden telefonisk og personlig vejledning. På hjemmesiden og KLIK er oprettet sider om whistleblowerordningen, hvor der findes yderligere information.

Det er væsentligt allerede her at understrege, at du som ansat i Aalborg Kommune har ret til at give oplysninger til whistleblowerordningen om ulovligheder eller alvorlige uregelmæssigheder i Aalborg Kommune.

Whistleblowerordningen er et supplement til den interne dialog og åbenhed. Du bør derfor altid først overveje, om problemerne kan løses ved henvendelse til f.eks. nærmeste leder, personaleafdeling eller tillidsrepræsentant.

På de følgende sider finder du information om:

- Retten til at sige, hvad du mener (ytringsfrihed)
- Retten til at videregive oplysninger (meddeleret)
- Retten/pligten til at følge og sige fra over for ulovlige ordrer

Retten til at sige, hvad du mener (ytringsfrihed)

Som ansat i kommunen har du ligesom alle andre borgere ytringsfrihed. Dvs. en ret til at komme med meningstilkendegivelser.

Hvornår må du udtale dig?

Hvis du udtaler dig på egne vegne om forhold, der ikke vedrører kommunen, har du en meget vidtstrakt ytringsfrihed. Du kan som altovervejende hovedregel udtale dig, når du vil, om hvad du vil og til hvem, du vil (offentligt).

Ytringsfriheden begrænses i disse situationer kun af de almindelige regler i straffeloven om freds- og ærekrænkelser.

Hvornår må du udtale dig om kommunen?

Hvis du på *egne vegne* udtaler dig om forhold, der vedrører kommunen, har du stadigvæk ytringsfrihed.

I denne situation begrænses ytringsfriheden – ud over af reglerne om freds- og ærekrænkelser – af tavshedspligt samt af hensynet til kommunens beslutningsproces og funktionsevne.

Du må ikke videregive fortrolige oplysninger omfattet af tavshedspligten.

Du er forpligtet til at overholde følgende, når du udtaler dig:

- Det skal fremgå, at du udtaler dig på egne vegne (som privat person) – og ikke på kommunens vegne.
- Du må ikke fremsætte åbenbart urigtige oplysninger om væsentlige forhold inden for dit arbejdsområde.
- Du må ikke fremsætte udtalelser i en urimelig grov og utilbørlig form.

Herudover kan der gælde en yderligere begrænsning i ytringsfriheden for centralt placerede medarbejdere tæt på kommunens interne beslutningsproces og funktionsevne.

Hvornår må du udtale dig på kommunens vegne?

Du er bundet af ledelsens retningslinjer eller konkrete anvisninger for udtalelser til offentligheden på *kommunens vegne*.

I denne situation kan ledelsen altså opstille regler for, hvem, der må udtale sig, hvornår, om hvad og i hvilken form.

Retten til at videregive oplysninger (meddeleret)

FORTROLIGE OG FØLSOMME OPLYSNINGER

Hvornår er en oplysning fortrolig / tavshedsbelagt?

En oplysning er fortrolig, når den ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som sådan. Det gælder, f.eks. generelt efter straffelovens § 152, stk. 2, at oplysninger, som det er nødvendigt at hemmeligholde af hensyn til offentlige eller private interesser, er fortrolige. Det gælder mere specifikt hensyn til statens sikkerhed, det offentliges økonomiske interesser, oplysninger om private forhold samt oplysninger om økonomiske forhold mv., jf. forvaltningslovens § 27. Det må vurderes konkret, om en oplysning er fortrolig. Fortrolige oplysninger er oplysninger, som efter den almindelige opfattelse i samfundet bør unddrages offentligheden.

Du har tavshedspligt om sådanne fortrolige oplysninger, og de må kun videregives, hvis videregivelsen er berettiget af de grunde, som er nævnt i straffelovens § 152e.

Hvornår må du dele oplysninger internt i kommunen?

Hvis der er en saglig grund til at dele fortrolige oplysninger internt i

kommunen, vil det normalt være berettiget. Dette gælder dog ikke ansøgningssager. Det vil være en saglig grund, at modtageren har brug for oplysningen for at kunne udføre sit arbejde, mens det vil være usagligt, hvis oplysningen deles alene fordi, den er sensationel/interessant.

Ansøgningssager

I sager, hvor en borger har søgt om en ydelse eller lignende (ansøgningssager) kan der kun deles fortrolige oplysninger, hvis en af de følgende betingelser er opfyldt:

- Hvis borgeren har givet samtykke hertil,
- Hvis det følger af lovgivningen ellers
- Hvis særlige hensyn til borgeren eller tredjemand klart overstiger borgerens interesse i, at oplysningen ikke indhentes/deles

Du kan frit videregive følsomme og fortrolige oplysninger til whistleblowerordningen.

Hvornår må du videregive oplysninger til andre myndigheder?

Databeskyttelsesforordningen, databeskyttelsesloven, forvaltningsloven og straffeloven regulerer videregivelsen af fortrolige personoplysninger til andre myndigheder, f.eks. klageorganer og politi.

Videregivelse af fortrolige oplysninger er kun berettiget:

- Hvis den, som oplysningen vedrører (eller den som har en interesse i hemmeligholdelsen af oplysningen), udtrykkeligt har samtykket i videregivelsen.
- Hvis du er forpligtet til at videregive oplysningen, eller hvis videregivelsen sker af hensyn til berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller til berettiget varetagelse af eget eller andres tarv, jf. straffelovens § 152e.
- Hvis videregivelsen er nødvendig, for at kommunen kan udføre sine lovhjemlede opgaver.

Spørgsmålet om, hvorvidt videregivelsen er berettiget af hensyn til åbenbar almeninteresse, skal afgøres efter en konkret vurdering, hvor formålet med videregivelsen skal afvejes mod den krænkelse, der er forbundet med videregivelsen af de fortrolige oplysninger. Hensynet til samfundsmæssig interesse skal veje tungt.

Hvornår må du videregive oplysninger til offentligheden?

Du har kun adgang til at videregive fortrolige oplysninger til offentligheden, herunder privatpersoner, pressen m.fl., når videregivelsen er berettiget. Det gør sig gældende:

- Hvis den, som oplysningen vedrører (eller den som har en interesse i hemmeligholdelsen af

oplysningen), udtrykkeligt har samtykket i videregivelsen.

- Hvis du som offentligt ansat er forpligtet til at videregive oplysningen, eller hvis videregivelsen sker af hensyn til berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller til berettiget varetagelse af eget eller andres tarv, jf. straffelovens § 152e.
- Hvis videregivelsen er nødvendig for, at kommunen kan udføre sine lovhjemlede opgaver.

Spørgsmålet om, hvorvidt videregivelsen er berettiget af hensyn til åbenbar almeninteresse, skal afgøres efter en konkret vurdering, hvor formålet med videregivelsen skal afvejes mod den krænkelse, der er forbundet med videregivelsen af de fortrolige oplysninger. Hensynet til samfundsmæssig interesse skal veje tungt.

Der skal meget tungtvejende grunde til at videregive fortrolige oplysninger til offentligheden.

ALMINDELIGE IKKE – FØLSOMME ELLER FORTROLIGE OPLYSNINGER

Hvornår må du dele oplysninger internt i kommunen?

Du må dele disse oplysninger internt i kommunen, hvis der er en saglig grund hertil.

Hvornår må du videregive oplysninger til andre myndigheder?

Du må videregive disse oplysninger til andre myndigheder, hvis de har et sagligt behov for oplysningerne. Hvis der er tale om videregivelse af oplysninger om *fysiske* personer, kan oplysningerne videregives, hvis det er nødvendig af hensyn til udførelse af en opgave i samfundets interesse eller som henhører under offentlig myndighedsudøvelse.

Hvornår må du videregive oplysninger til offentligheden? Det beror på en konkret afvejning af en række forskellige hensyn og omstændigheder om disse oplysninger kan videregives til offentligheden, herunder pressen:

- Hvad er formålet med videregivelse?
- Er der modstridende hensyn til, at oplysningerne ikke videregives.

- I hvilket form udleveres oplysningerne?

Hvis der er tale om videregivelse af oplysninger om *fysiske* personer, skal reglerne i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven også overholdelse.

Du må videregive disse oplysninger til offentligheden, hvis:

- Den, som oplysningerne vedrører udtrykkeligt har samtykket i videregivelsen.
- Videregivelsen er nødvendig for, at kommunen kan udføre sine lovhjemlede opgaver.
- Videregivelsen nødvendig for at beskytte den, som oplysningerne vedrører eller en anden persons vitale interesser.
- Videregivelsen er nødvendig af hensyn til udførelse af en opgave i samfundets interesse eller som henhører under offentlig myndighedsudøvelse.

Retten/pligten til at følge og sige fra over for ulovlige ordrer

Hvornår har du pligt til at følge ordrer?

Du har lydighedspligt i forhold til din leders befalinger, jf. straffelovens § 156.

Hvornår har du ikke pligt til at følge ordrer?

Klart ulovlige ordrer

Hvis der er tale om klart ulovlige ordrer, herunder ordrer, som pålægger dig at gøre noget, der i sig selv er strafbart, har du både ret og pligt til ikke at følge ordren.

Formodet ulovlige ordrer

Hvis ordren derimod ikke kan siges at være klart ulovlig, selvom du formoder, at ordren er ulovlig, og på saglig vis kan argumentere for, at den er ulovlig, har du alligevel ret og pligt til at udføre ordren.

Har du pligt til at underrette din ledelse om ulovligheder?

Du har i tilfælde af klart ulovlige eller formodet ulovlige ordrer følgende pligter:

- Du har pligt til at underrette din leder om en klart ulovlig ordre.

- Du har formentlig pligt til at underrette din leders chef (op i hierarkiet til lederens nærmeste chef) i tilfælde af en klart ulovlig ordre, hvis din leder ikke foretager sig noget i forhold til dine oplysninger om en ordres klare ulovlighed. Du har i alle tilfælde ret til det i denne situation.
- Du har formentlig pligt til at underrette din leder om en ordres formodede ulovlighed (dvs. selv om ordren ikke er klart ulovlig). Du har i alle tilfælde ret til det.
- Du har formentlig ret til at gå længere op i hierarkiet (længere op end lederens nærmeste chef) i tilfælde, hvor din formodning om en ulovlighed er særlig stærkt begrundet, selv om der ikke er tale om klart ulovlige ordrer.

Har du pligt til at informere offentligheden?

Du har ikke pligt til at informere offentligheden, herunder pressen, om ulovlige ordrer.

Du har dog ret til at henvende dig til offentligheden, herunder pressen, og informere om ulovlige ordrer, så længe dette ikke indebærer en overtrædelse af reglerne om tavshedspligt.

Du har altid ret til at underrette whistleblowerordningen samt kontakte tillidsrepræsentant og fagforbund.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du kan få yderligere information ved at kontakte whistleblowerordningen.

Henvendelse til whistleblowerordningen kan ske telefonisk, skriftligt ved brev eller e-mail, ved personligt fremmøde eller via Whistleblowerportalen. Vi anbefaler, at du anvender Whistleblowerportalen, hvis du ønsker at være anonym.

Du finder Whistleblowerportalen samt vejledninger og information om ordningen på hjemmesiden: www.aalborg.dk/whistleblower

Juridisk Kontor
Borgmesterens Forvaltning
Boulevarden 13
9000 Aalborg
Tlf. 99 31 31 31
whistleblower@aalborg.dk
www.aalborg.dk

**Aalborg
Kommune**